

Základy psychoterapie (historie a směry ve 20. století) PSY 406

Syllabus PS 2010

Garant: doc. PhDr. Z. Vybíral, PhD.

vybiral@fss.muni.cz

Zakončení: zkouška

Rozsah: 1+1

ECTS: **7 kreditů**

Výuka se uskutečňuje 1 x za 14 dnů, pravidelně v **pondělky** od 8:10 do 11:40 hod. v liché týdny v **učebně 24**, zahájení výuky v PS 2010 je **27. září**.

Objasnění podmínek ukončení, seznámení s podmínkami a úkoly nutnými pro získání zápočtu a první přednáška: 27. 9. **povinná účast**

Přednášky a **semináře** dle rozpisu:

Přednáška 1:

27. 9. Účinné faktory v psychoterapii. Dnešní psychoterapie: co o ní víme? Co patří k základním znalostem z oblasti psychoterapie.

Přednáška 2:

11. 10. Historie psychoterapie ve 20. století (1): Psychoanalýza.

Přednášky 3, 4 a 5:

25. 10. Odklony od psychoanalýzy v 50. a 60. letech 20. století. KBT. Humanistické proudy v psychoterapii 20. století. Počátky a hlavní podoby integrace.

Přednášky 6, 7 a 8:

8. 11. R. Vybraná témata vztahující se k základům psychoterapie: diagnostikování a terapie. Tzv. alternativní terapie. Výzkumy účinnosti psychoterapie.

Semináře:

Uskuteční se v termínech 22. 11. a 6. 12. Studenti, kteří nebudou vybráni k prezentaci před plénem, budou hodnoceni jen na základě vložené prezentace do ISu. Vložení VŠECH prezentací **do 6. 12. 16:00**.

Podmínky zakončení (bez splnění úkolů nelze složit zkoušku):

Zápočet: závazné je vypracování a odevzdání:

úkol č. 1 (výběr ze 3 možností) PÍSEMNÝ

a) recenze na nedávno vydanou odbornou psychoterapeutickou knihu (uznávám jen knihy vydané po roce 2005 (včetně) – recenze musí mít min. 4 NS; nebo

b) esej či esejisticky pojatý komentář, který vychází z myšlenek některé z knih z Doporučené literatury. Vyjděte z toho, co vás inspirovalo! – nebo:

c) podíl na překladu textu (článku) z oblasti psychoterapie – podíl jednoho překladatele ve dvojici min. 6 stran přeloženého textu – pouze v kvalitě dobrého překladu, který se přiblíží

profesionální úrovni překladu. **Texty k překladům zkonzultovat a nechat si schválit e-mailem nebo na konzultačních hodinách.**

Odevzdání 1. úkolu **do 13. 12. do 16:00.** (V případě překladu možno termín po dohodě posunout do 20. 12.). Forma odevzdání: *Odevzdávárna a také vytištěné.*

úkol č. 2 PREZENTACE

Studenti si „rozeberou“ známé osobnosti (i eventuálně méně známé) z psychoterapie 20. století (s jejichž jmény jsou spojeny směry, „pod-směry“, školy, konkrétní metody práce s pacienty, založení slavných institutů, vlivné knihy apod.) a připraví si – každý – stručnou vizitku na MAXIMÁLNĚ na 10 minut.

Časový limit vás tlačí k přípravě maximálně 10 snímků PP prezentace (ne více!; PP prezentace není nutná, ale většinou se osvědčuje). Časovým limitem jste tlačeni k ohraničení tématu. Například: zaměřit se jen na biografické pozadí tvůrce některé školy, na propojení témat jeho života a témat jeho přístupu apod. *Můžete pojmovat i jinak.*

V případě některých metod či přístupů, které nejsou všeobecně uznávány, resp. vedou se o nich odborné diskuse, je nezbytné pojmovat vizitku osobnosti alespoň zčásti kriticky. Příklady takových metod/směrů: EEG-biofeedback, Hellinger: rodinné konstelace, EMDR (F. Shapiro). Prezentace, které nebudou předneseny (z časových důvodů), budou odevzdány – *odevzdávárna a také vytištěné* (stačí např. snímky prezentace).

*Výběr prezentace: nejpozději 11. 10. (lze dojednat již 27. 9., a poté v mezidobí e-mailem). Do 22. 10. bude znám rozpis prezentací na závěrečné semináře. Všichni, kdo budou vybráni k prezentování (22 studentů) mi e-mailem pošlou zamýšlenou prezentaci **týden před seminářem**, tj. buď do 15. 11., nebo do 29. 11.*

Zkouška: písemný test. **V případě splnění obou úkolů (viz výše) výborným způsobem, lze hodnocení z předmětu uvést na základě splněných úkolů.**

Okruhy ke zkoušce budou zveřejněny v organizačních pokynech k výuce v IS.

Osnova některých přednášek (anotace):

Úvod do psychoterapie: Terapeutické faktory, které působí změnu

Teorie společných a specifických faktorů. Stádia změny v psychoterapeutickém procesu. Hlavní úkol terapeuta – z pohledu různých přístupů. Rozdíl mezi objasňujícími přístupy a přístupy zaměřenými na nácvik a zvládnání.

Péče psychoterapeuta o sebe sama. Supervize a intervize práce. Výcviky v psychoterapii. Etický kodex a etika v práci psychoterapeuta. Vzdělávání. Odborná literatura, časopisy.

Přehled psychoterapeutických směrů ve 20. století

Historie psychoterapie. Historie psychoanalýzy.

Hlavní psychoterapeutické směry ve 20. století, jejich základní koncepty a terminologie: hledání shod v rozdílech

Historie „odklonů od psychoanalýzy“

Léta 1955 až 1970 v americké (a nejen americké) psychoterapii – vznikání nových škol.

Hnutí eklektické práce v psychoterapii. Působení Sola Garfielda, Johna Norcrossa a dalších.

Historie výzkumu v psychoterapii. Srovnávací výzkum účinnosti psychoterapeutických postupů.

Doporučená literatura k přípravě na zkoušku – základní:

- Kratochvíl, S. (1997/2006). *Základy psychoterapie*. Praha: Portál.
- Freedheim, Donald K. (Ed.) (1992; 5. vyd. 2003). *History of Psychotherapy*. Washington: APA – VEDLE KRATOCHVÍLA JE MOŽNO SE UČIT PRÁVĚ Z TĚTO UČEBNICE, POKUD NĚKDO CHCE STUDOVAT V ENG.
- Prochaska, J., Norcross, J. (1999). *Psychoterapeutické systémy*. Praha: Grada. – kapitoly doporučené ke zkoušce: 1, 3, 7 a 14 (Integrativní rámec, Adler, TA a Integrace-eklekticismus)
- Zeig, J. (ed.) (2005). *Umění psychoterapie*. Praha: Portál. – kapitoly doporučené ke zkoušce: Zeig, Minuchin, Haley, Bowen, Satirová, Watzlawick, Ellis, Wolfe, Beck, Lazarus, Marmor.
- *Alespoň jedna práce od S. Freuda (když ne kniha, pak minimálně jedna stat’): povinné.*
- *Alespoň jedna práce od C. G. Junga (když ne kniha, pak minimálně jedna stat’): povinné.*

Dále doporučuji:

- Danzer, G. (2001). *Psychosomatika*. Praha: Portál.
- Langmeier, J., Balcar, K., Špitz, J. (2000): *Dětská psychoterapie*. Praha: Portál. (Lze použít i 1. vyd. z roku 1989, Praha: Avicenum.)
- Praško, J. (et al.) (2003). *Poruchy osobnosti*. Praha: Portál.
- Andrllová, M. (2005). *Současné směry v české psychoterapii*. Praha: Triton.
- Hučín, J. (2001). *Hovory o psychoterapii*. Praha: Portál.
- Yalom, I. – *libovolná kniha z titulů: Máma a smysl života, Chvála psychoterapie, Láska a její kat, Teorie a praxe skupinové psychoterapie*
- Fonagy, P., Target, M. (2005): *Psychoanalytické teorie*. Praha: Portál – MINIMÁLNĚ strany 13 – 45 a 285 – 295 (celkem 44 stran) - JDE O POVINNOU ČETBU PRO STUDENTY PST V JS (pro Současnou psychoterapii)
- Schwarz, J. (2003): *Dějiny psychoanalýzy*. Praha: Triton.

Doplňková literatura:

- Vymětal, J. (2003). *Úvod do psychoterapie*. Praha: Grada. (2. vydání.)
- Timulák, L. (2005). *Současný výzkum psychoterapie*. Praha: Triton.
- Grawe, K. (2004). *Psychological Therapy*. Cambridge (MA), Göttingen: Hogrefe & Huber.
- Jonesová, E., Asen, E. (2004). *Systemická párová terapie a deprese*. Hradec Králové: Konfrontace.
- Von Schlippe, A., Schweitzer, J. (2001). *Systemická terapie a poradenství*. Brno: Cesta.
- Syřišřová, E. (2005). *Puklý čas a smích absolutní vlády*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Yalom, I. (1999). *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*. Hradec Králové: Konfrontace.
- Trapková, L., Chvála, V. (2004). *Rodinná terapie psychosomatických poruch*. Praha: Portál.
- Fromm-Reichmannová, F. (2003). *Principy intenzivní psychoterapie*. Praha: Triton.

- Ellis, A., MacLaren, C. (2005). *Racionálně emoční behaviorální terapie*. Praha: Portál
- Horney, K. (2007). *Neurotická osobnost naší doby*. Praha: Portál – strany 11-66 (55 stran) – JDE O POVINNOU ČETBU PRO STUDENTY PST (pro Seminář k Dějinám pst)
- Marmor, J. (2006). Vývoj analytické terapie: přehled jejího rozvoje v průběhu více než šedesáti let. *Konfrontace* 17(3), s. 125-131 - JDE O POVINNOU ČETBU PRO STUDENTY PST (pro Seminář k Dějinám pst)
- Haley, J. (2003). *Neobvyklá psychoterapie Milтона H. Ericksona*. Praha: Triton.
- Cain David J., Seeman Julius (2006): *Humanistická psychoterapie 1. díl -- Příručka pro výzkum a praxi*, Praha: Triton.
- Cain David J., Seeman Julius (2007): *Humanistická psychoterapie 2.díl -- Příručka pro výzkum a praxi*, Praha: Triton.

Doplňková literatura – knihy a časopisecké texty (zcela či zčásti) napsané pacienty nebo bývalými pacienty:

- Oxnam, Robert B. (2006). *Roztříštěná mysl*. Můj život s mnohočetnou poruchou osobnosti. Praha: Portál.
- Bartošová, M. (1995). *Jako v zrcadle*. Hradec Králové: Konfrontace
- Greenbergová, J. (1998). *Neslibovala jsem ti procházku růžovým sadem*. Praha: Triton.
- Janíček, J. (2001). (Ne)mocná síla agorafobie. *Konfrontace* 12 (4), 195-199
- Janíček, J. (2005). Když (ne)chcete zemřít. *Konfrontace* 16 (3), 180-185
- Kocábová, D., Kocvera, J. (1996). *Zpráva odjinud*. Hradec Králové: Konfrontace
- Ryčl, V. (2003). *Pavilon číslo 13*. Brno: Petrov.
- Ryčl, V. (2004). *Život je hrozný společník*. Brno: Petrov.

Další literaturu doporučuje přednášející na jednotlivých přednáškách – **sledujte!**

Celková zátěž předmětu:

7 kreditů (což odpovídá přibližně 150 hod. samostudia – vyjma účasti na seminářích a přednáškách; předpokládám minimálně 500 prostudovaných stran česky v rámci přípravy na zkoušku a v průběhu semestru v rámci přípravy na seminární práci a prezentaci – viz podmínky k získání zápočtu)